

Reactie Vewin op Regeerprogramma: veiligstellen drinkwatervoorziening verdient meer ambitie

In het Regeerprogramma zet het kabinet in op een toekomstbestendige drinkwatersector. Vewin onderstreept het belang daarvan, maar mist aanknopingspunten voor echte actie. Die actie is echter wel hoognodig voor de toekomst van ons drinkwater.

Alle tien drinkwaterbedrijven hebben vóór 2030 extra productiecapaciteit nodig, in een aantal gevallen al nu of op zeer korte termijn (RIVM, april 2023). Het is helemaal niet zeker dat dit tijdig lukt. Integendeel, drinkwaterbedrijven lopen tegen steeds meer juridische en bestuurlijke belemmeringen aan bij de vergunningverlening. Zonder snelle actie van alle betrokken partijen ontstaan in steeds meer regio's knelpunten bij het verzekeren van de drinkwatervoorziening en kunnen drinkwaterbedrijven niet aan de tot 2030 stijgende vraag naar drinkwater voldoen. Aan bedrijven moet nu soms al 'nee' worden verkocht.

Actie voor drinkwater onvoldoende concreet

IPO en Vewin werken hard aan het Actieprogramma beschikbaarheid drinkwaterbronnen 2023-2030. Daarin brengen zij knelpunten en acties in kaart, maar echte oplossingen zijn niet mogelijk zonder een actieve rol van het Rijk. Dat betekent dat moet worden verzekerd dat het drinkwaterbelang daadwerkelijk prioriteit krijgt wanneer dat nodig is voor de leveringsplicht, dat het Rijk andere overheden aanspreekt op het nakomen van hun zorgplicht en dat het Rijk zo nodig op nationaal niveau extra maatregelen treft of voorziet in noodregelgeving. Ook het aanpassen van regelgeving om de drinkwaterbedrijven structureel voldoende financieringsruimte te bieden voor de sterk stijgende investeringen hoort daarbij. Het betekent voorts dat projecten die noodzakelijk zijn voor het veiligstellen van de drinkwatervoorziening prioriteit krijgen bij het toedelen van beschikbare stikstofruimte en capaciteit op het elektriciteitsnet.

Het Regeerprogramma zet in op vergroting van de beschikbaarheid van voldoende en schoon zoetwater en kiest voor een toekomstbestendige drinkwatersector. Vewin onderschrijft dat van harte, evenals de keuze voor betere regulering van grondwateronttrekkingen en het vaststellen van de Nationale Grondwaterreserves.

Met betrekking tot het veiligstellen van de drinkwatervoorziening ontbreekt echter ieder concreet voornemen. Dit staat in contrast met de problematiek van de netcongestie, waar het kabinet ambitie toont om uitvoering en realisatie van projecten te versnellen. Dit wil men bijvoorbeeld doen door de coördinatie van besluitvorming te versterken, door vergunningverlening te vereenvoudigen en te versnellen en beroepsprocedures te verkorten. De drinkwaterbedrijven dringen erop aan de inzet van dit soort maatregelen ook mogelijk te maken voor de drinkwatervoorziening. Dat hoort zeker ook bij de inzet van het kabinet om het ondernemingsklimaat te verbeteren en fysieke ruimte voor de economie te creëren. Bedrijven die water van drinkwaterkwaliteit nodig hebben, moeten kunnen blijven rekenen op de openbare drinkwatervoorziening.

Nieuwe woningen vragen tijdige drinkwaterbeschikbaarheid

Snelle actie om de drinkwatervoorziening zeker te stellen is des te belangrijker omdat het Regeerprogramma de ambitie bevat om ieder jaar 100.000 woningen bij te bouwen. Het stelt dat de bouw van nieuwe woningen en andere ruimtelijke opgaven belemmeringen kunnen ondervinden, onder andere door de (beperkte) drinkwaterbeschikbaarheid. Het kabinet wil de negatieve gevolgen van deze en andere factoren zoveel mogelijk beperken, bijvoorbeeld door het aanpassen van regelgeving, door innovatie te stimuleren en door te prioriteren bij schaarste tussen verschillende functies.

Vewin is het daarmee eens en onderstreept de noodzaak prioriteit te geven aan de tijdige beschikbaarheid van drinkwater. De instrumenten die het wetsvoorstel Versterking regie volkshuisvesting biedt aan Rijk en provincies om dwingend te sturen en om het bouwproces te versnellen moeten daarom ook worden benut voor de drinkwatervoorziening.

Ook is van belang dat het veiligstellen van de openbare drinkwatervoorziening als dwingende reden van groot openbaar belang wordt verankerd in de Nota Ruimte. Dat moet vervolgens doorwerken in de gebiedsgerichte aanpak die vorm krijgt via de met provincies af te sluiten ruimtelijke arrangementen en de uitvoeringsagenda's van de NOVEX-gebieden. Bij de inpassing en realisatie van nationale en decentrale ruimtelijke opgaven langs deze weg moet expliciet rekening worden gehouden met de drinkwatervoorziening.

Dit geldt ook voor de uitvoeringsgerichte en gebiedsspecifieke aanpak die in de plaats komt van het Nationaal Programma Landelijk Gebied (NPLG). Het is van belang om tijdig nieuwe bronnen aan te wijzen, deze te beschermen en ruimte te geven om deze ook daadwerkelijk te kunnen benutten.

Zorgen kwaliteit drinkwaterbronnen blijven

Het Regeerprogramma neemt de eerder door Vewin geuite zorg over de ambities van het kabinet, op het vlak van verbetering van waterkwaliteit, niet weg. Dat terwijl de beschikbaarheid en benutbaarheid van drinkwaterbronnen ook beperkt worden door de toenemende druk op de kwaliteit van de bronnen. Deze kwaliteit verslechtert door vervuiling vanuit landbouw (nitraat, bestrijdingsmiddelen), industrie en huishoudens. Het huidige beleid en maatregelenpakket zijn onvoldoende om de doelen van de Kaderrichtlijn Water (KRW) in 2027 te halen.

De herziening van vergunningen voor industriële lozingen, waaronder PFAS, verloopt te traag. Overheden voldoen nauwelijks aan hun wettelijke zorgplicht voor de bescherming van drinkwaterbronnen. De verbetering van het stelsel van Vergunningverlening, Toezicht en Handhaving (VTH) wordt echter niet genoemd. Deze is essentieel om verontreinigingen als Zeer Zorgwekkende Stoffen (ZZS) en PFAS uit het milieu en bronnen van drinkwater te weren. Het is hierbij ook belangrijk om op Europees niveau tot goede afspraken te komen, denk bijvoorbeeld aan het restrictievoorstel met betrekking tot PFAS en beperking van het gebruik van bestrijdingsmiddelen. Maar dit laat onverlet dat, ook vooruitlopend daarop, nationaal meer moet worden gedaan om schadelijke emissies te beperken.

position paper

Reactie Vewin Regeerprogramma 17 september 2024

De uitvoeringsgerichte en gebiedsspecifieke aanpak die in de plaats komt van het NPLG moet drinkwaterbronnen met prioriteit beschermen tegen verontreinigingen uit onder andere de landbouw, waarbij ervoor gezorgd wordt dat de waterkwaliteit verbetert en de Europese en nationale kwaliteitsdoelen worden gehaald. Dat betekent ook dat de geldende doelen voor de vermindering van verontreiniging van drinkwaterbronnen met nitraat en bestrijdingsmiddelen onverkort moeten terugkomen in de nieuwe aanpak.

Het 'zetten van stappen', zoals het Regeerprogramma aankondigt, doet onvoldoende recht aan de urgentie. Juist in deze tijd zijn daarom extra maatregelen nodig om bijvoorbeeld de KRW-doelen bij drinkwaterbronnen te halen. Niet alleen om te voldoen aan Europese afspraken, maar vooral omdat dit nodig is voor volksgezondheid, milieu, landbouw en natuur.

Meer informatie

Arjen Frentz
(070) 349 08 890
frentz@vewin.nl

Bezuidenhoutseweg 12 (070) 349 08 50
2594 AV Den Haag info@vewin.nl
Postbus 90611 www.vewin.nl
2509 LP Den Haag